

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО БЮРО УКРАЇНИ

Національному антикорупційному бюро України (НАБУ) відводиться особлива роль у протидії, попередженні виникнення і недопущенні негативних наслідків такої загрози національній безпеці України як корупція. Створення і діяльність НАБУ регламентується нормами Конституції України та низкою нормативно-правових актів, зокрема, Законами України, Указами Президента України, Постановами Кабінету Міністрів України. Крім того, в процесі діяльності, певні питання регламентуються нормативно-правовими актами, прийнятими безпосередньо самим Національним антикорупційним бюро.

Започаткував роботу НАБУ Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» №1698-VII від 14 жовтня 2014 р. (із змінами і доповненнями, внесеними впродовж 2014 – 2023 рр.). Перш за все в даному Законі визначено завдання, принципи діяльності та алгоритм роботи НАБУ.

Принципове значення має законодавча норма, яка гарантує незалежність Національного бюро. Зокрема, Законом України «Про Національне антикорупційне бюро України» заборонено «незаконне втручання державних органів, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, політичних партій, громадських об'єднань, інших фізичних або юридичних осіб у діяльність Національного бюро.

Будь-які письмові чи усні вказівки, вимоги, доручення тощо, спрямовані до Національного бюро чи його працівників, які стосуються організації діяльності Національного бюро, зокрема прийняття нормативно-правових актів, безпосереднього здійснення повноважень Національного бюро, визначених законом, та питань досудового

розслідування у конкретному кримінальному провадженні і не передбачені Кримінальним процесуальним кодексом України, є неправомірними та не підлягають виконанню» (стаття 4 п.3) [1].

Про незалежність НАБУ говорить також норма Закону щодо «Положення про Національне антикорупційне бюро України», яка зазначає, що даний регламентний документ не затверджується Кабінетом Міністрів України, а Директор НАБУ одноосібно затверджує положення про структурні підрозділи, а також посадові інструкції службових осіб організації без яких-небудь узгоджень з КМУ (стаття 4, п.4.6).

В порядку нормативно-правового регулювання законодавчо окреслено коло обов'язків НАБУ (стаття 16) [1].

Діяльність будь-якої державної установи чи організації, особливо в правоохоронній сфері, може бути ефективною при наявності управлінської тріади: «обов'язки – права – відповідальність». Відповідно до такої логіки Законом України «Про Національне антикорупційне бюро України» регламентовано перелік його прав.

З метою належного виконання обов'язків і забезпечення ефективної роботи стаття 17 цього ж Закону наділяє Національне Антикорупційне бюро України відповідними правами, викладених у 23 пунктах і підпунктах [1].

Важливим висхідним нормативним актом, який в значній мірі регламентує роботу НАБУ є Закон України «Про запобігання корупції» № 1700-VII від 14 жовтня 2014 року. Так, стаття 1 даного Закону наряду з органами прокуратури, Національної поліції, Національного агентства з питань запобігання корупції відносить Національне антикорупційне бюро України до числа спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції. В статті 53¹ зазначається, що з метою забезпечення умов для повідомлення інформації про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень цього Закону Національне

антикорупційне бюро України (як і інші причетні до цього інші державні структури) зобов'язане забезпечити функціонування внутрішніх і регулярних каналів повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень та інших порушень цього Закону. А стаття 51⁻³ передбачає, що Національне агентство з питань запобігання корупції повинно інформувати НАБУ у разі ненадання суб'єктами декларування при виявленні ознак необґрунтованості активів у зазначені строки письмових пояснень і доказів чи надання не в повному обсязі [2].

В цілому нормативно-правову базу функціонування Національного антикорупційного бюро формують нормативно-правові акти чотирьох рівнів:

1 – Закони України і інші нормативно-правові акти, прийняті Верховною Радою України;

2 – Укази Президента України і Постанови Кабінету Міністрів України з діяльності Національного бюро;

3 – нормативно-правові акти, прийняті самим Національним бюро;

4 – міжнародні нормативно-правові акти.

Особливість Національного бюро, його відмінність від інших структур серед державних органів спеціальної компетенції і унікальність в тому, що: при НАБУ функціонує Рада громадського контролю, що обирається раз на рік відкритим конкурсом; абсолютно новим в Україні є посада детектива, в якій поєднуються функції оперативного працівника і слідчого; практично необмеженою є міжнародна підтримка роботи Національного бюро.

Як бачимо, попри той факт, що НАБУ є відносно молодим органом в системі правоохоронних органів України, дана служба має достатньо ефективний механізм нормативно-правового регулювання свого функціонування. Очевидно, що він має потенціал до подальшого вдосконалення, але вже сформовані його складові створюють необхідні передумови для успішного функціонування НАБУ.

Таким чином, нормативно-правові засади функціонування Національного антикорупційного бюро України забезпечують його інституційну незалежність та визначають спеціальний статус у системі протидії корупції. Закріплений законодавством комплекс повноважень дозволяє НАБУ здійснювати розслідування корупційних правопорушень найвищого рівня, що робить його ключовим елементом національного антикорупційного механізму. Подальший розвиток правового регулювання має бути спрямований на посилення міжвідомчої координації та інституційної стійкості НАБУ в умовах трансформації корупційних ризиків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» №1698-VII від 14 жовтня 2014 р. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>
2. Закон України «Про запобігання корупції» № 1700-VII 14 жовтня 2014 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>